

Wprowadzenie

Współczesne europejskie systemy polityczne wykazują daleko idące zróżnicowania, na co wpłynęły historyczne doświadczenia polityczno-ustrojowe poszczególnych krajów, dzieje polityczne Starego Kontynentu charakteryzujące się licznymi konfliktami oraz próbami narzucenia swego zwierzchnictwa innym oraz proces integracji dokonujący się na tym obszarze po drugiej wojnie światowej. Dynamiczne procesy polityczno-ustrojowe przypadły szczególnie na XX stulecie i miały silny związek z dwiema wielkimi wojnami toczonymi przez poszczególne podmioty. One to wniosły bezpośredni wpływ w poszerzenie praw i wolności obywatelskich, doprowadziły do upowszechnienia prawa wyborczego, adaptowania do swego otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego instytucji, które zadbać miały o człowieka i jego godność, a elity rządzące i całe narody ostatecznie zrozumiały, iż narzucenie swych elementów systemowych całemu kontynentowi jest niemożliwe do zrealizowania.

Ewolucja procesów polityczno-ustrojowych na kontynencie oraz europocentryczność polityki światowej w ostatnich stuleciach spowodowały, że Europa wniosła dużo więcej rozwiązań systemowych do innych regionów, aniżeli zaadaptowała z zewnątrz. Stąd niektóre instytucje państwowe bądź pośredniczące w świecie upodabniają się do wzorców wykształconych na gruncie europejskim. Kwestie te w XX stuleciu nie dotyczyły jedynie reżimów demokratycznych, ale dotyczyły także systemów autorytarnych i totalitarnych, które na Starym Kontynencie pojawiały się i następnie zanikały.

Założeniem niniejszej monografii jest wskazanie na europejskie systemy polityczne w kontekście ich uwarunkowań historycznych oraz współczesnych, czym książka ta wyróżnia się od innych pozycji dostępnych na rynku. W związku z tym, iż o europejskich systemach politycznych mówić możemy szczególnie w odniesieniu do XX stulecia, tak też tego okresu dotyczy

większość analizowanego materiału. W niektórych odniesieniach, gdy dokumenty, organy i instytucje kształtowały się wcześniej, sięgnięto także do rozwiązań historycznych.

W skład niniejszego opracowania wchodzi 14 części przedmiotowych, które dotyczą istotnych zagadnień związanych z funkcjonowaniem systemów politycznych w Europie. Pierwsze dwie odnoszą się do istoty europejskich systemów politycznych oraz ich otoczenia. Trzy kolejne związane są z klasycznymi strukturami wchodzącymi w skład europejskich systemów politycznych. Siedem dalszych charakteryzuje europejskie systemy polityczne z uwzględnieniem ich organów państwowych, struktury administracyjno-terytorialnej oraz stylu sprawowania władzy. Przedostatnia część przedstawia europejskie systemy rządów, a ostatnia odnosi się do paneuropejskiego systemu instytucjonalnego. Charakter podsumowujący ma zakończenie, bibliografia wskazuje na ważniejsze publikacje, które przyczyniły się do powstania książki, a wykazy przedmiotowe mają wymiar typowo warsztatowy.

Opracowanie zostało przygotowane w formie podręcznika akademickiego z myślą o jego wykorzystaniu przez studentów z obszaru różnych nauk, gdyż zostało napisane typowo akademickim językiem bez używania niepotrzebnych neologizmów czy zawilóści metodologicznych oraz terminologicznych. Formuła ta zainteresować może także innych Czytelników, którzy chcieliby zapoznać się z istotą systemu politycznego, która to kategoria uznawana jest niekiedy za mało przystępną i niejasną. Pod kątem bibliograficznym pozycja ma charakter uzupełniający względem innych już funkcjonujących na rynku [A. Antoszewski i R. Herbut, *Systemy polityczne współczesnej Europy*, Warszawa 2006 oraz M. Żmigrodzki i B. Dziemidok-Olszewska (red.), *Współczesne systemy polityczne*, Warszawa 2007]. Ich wspólna lektura umożliwi lepsze zrozumienie treści podmiotowych i przedmiotowych wynikających z funkcjonowania europejskich systemów politycznych.